



СУЧАСНІ АСПЕКТИ НАУКИ

у рамках Видавничої групи «Наукові перспективи»

*II-ий том колективної
монографії*

2020 р.

Central European Education Institute (Братислава, Словаччина)
Національний інститут економічних досліджень (Батумі, Грузія)
Батумський навчальний університет навігації (Батумі, Грузія)
Регіональна Академія Менеджменту (Казахстан)
**Громадська наукова організація «Всеукраїнська Асамблея
докторів наук з державного управління» (Київ, Україна)**
Міжрегіональна академія управління персоналом (Київ, Україна)
**Громадська організація «Асоціація науковців України» (Київ,
Україна)**
у рамках Видавничої групи «Наукові перспективи»

СУЧАСНІ АСПЕКТИ НАУКИ

II-ий том колективної монографії

2020 р.

УДК 001.32:1 /3](477)(02)

C91

Схвалено до друку Президією Громадської організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення № 08/3-3 від 09.10.2020 р.).

Матеріали підготовлені за підтримки Інституту права та суспільних відносин Університету «Україна»

Рецензенти:

Дайій О.І. — доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи Міжрегіональної Академії управління персоналом.

Жукова І.В. — кандидат наук з державного управління, доцент, заступник директора з навчально-виховної роботи Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

Макаренко О.М. — доктор медичних наук, професор, академік Міжнародної академії освіти та науки, професор кафедри загальномедичних дисциплін Міжрегіональної Академії управління персоналом.

Непомнящий О.М. — доктор наук з державного управління, професор, академік Академії будівництва України, Заслужений будівельник України, професор кафедри публічного адміністрування Міжрегіональної Академії управління персоналом.

Романенко Є.О. — доктор наук з державного управління, професор, Заслужений юрист України, Проректор Міжрегіональної Академії управління персоналом.

Федоренко В.Л. — доктор юридичних наук, професор, DrHb - доктор хабілітований наук правничих (Польська академія наук), Заслужений юрист України, директор Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України.

Колектив авторів

C91 Сучасні аспекти науки: II-ий том колективної монографії / за ред. Є.О. Романенка, І.В. Жукової. — Київ; Братислава: ФОП КАНДИБА Т.П., 2020. 223 с.

У II-му томі колективної монографії розміщені публікації з питань психологічного супроводу дітей із затримкою психічного розвитку, що потребує тривалої і системної роботи; взаємозалежності психологічного благополуччя педагогічних працівників та продуктивності професійних комунікацій; особливостей лексичних засобів вираження імперативної семантики.

Монографія буде цікавою та корисною як науковцям, так і педагогічним працівникам, державним службовцям, представникам органів державної влади та місцевого самоврядування, громадським діячам.

Матеріали подані в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

УДК 001.32:1/3](477)(02)

© автори, 2020

© Громадська організація «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління», 2020

© Приватне акціонерне товариство «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом», 2020

© Громадська організація «Асоціація науковців України», 2020

<i>§ 4.8 УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ХРИСТІЯНСЬКІЙ ШКОЛІ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА (Сіданіч І.Л., Зварич Г.В.)</i>	198
<i>§ 4.9 МОРФОЛОГІЧНИЙ СПОСІБ ТВОРЕННЯ КОНОТАТИВНИХ ЗНАЧЕНЬ ДІЄСЛІВ У МОВІ ЗМІ ПОЧАТКУ ХХІ ст. (Стадній А.С., Зозуля І.С.)</i>	211

§ 4.9 МОРФОЛОГІЧНИЙ СПОСІБ ТВОРЕННЯ КОНОТАТИВНИХ ЗНАЧЕНЬ ДІЄСЛІВ У МОВІ ЗМІ ПОЧАТКУ ХХІ ст.

Вступ. У сучасних лінгвістичних дослідженнях вивчають конотативно марковані лексичні одиниці, які мають складнішу структуру, ніж стилістично нейтральні слова: предметно-логічне, граматичне, конотативне значення, і, відповідно, виконують більше функцій: номінативну, експресивну, оцінну, впливу тощо. О. А. Стишов стверджував, що „найважливішою, визначальною рисою мови ЗМІ є постійний пошук і використання нових засобів експресії на тлі раціонального стандарту і штампів” [1, С. 22]. Слова з конотативним значенням у газетно-журнальних жанрах поживають виклад, створюють певний ефект емоційного впливу на читача. Актуальність дослідження полягає в тому, що мовці активно використовують конотативні лексичні одиниці відповідно до мети комунікації, власної інтенції, психологічних особливостей.

Метою розвідки є дослідження впливу афіксів на виникнення конотативних значень дієслів на матеріалі мас-медіа початку ХХІ ст. Конотація – емоційне, оцінне або стилістичне забарвлення мовної одиниці узуального (закріпленого в системі мови) або okazіонального характеру.

Стилістично спрямована експресивність, яка відображає емоції суб’єкта і його ставлення до навколишньої дійсності, пов’язується з багатьма явищами українського словотворення [2, С. 157].

У дисертаційному дослідженні С. І Нешко стверджує, що самі афікси можуть мати конотативне значення та впливати на виникнення співзначень у кореневих основах [3].

Цікавим є творення загальноновживаних експресивно забарвлених дієслів, конотативне значення в яких виникає за допомогою як семантичного способу творення, так і морфемного, „проте для дієслів важко встановити домінуючий спосіб словотворення” [1, С. 191]. На сторінках засобів масової інформації початку ХХІ століття трапляються дієслова, утворені за допомогою словотворчих афіксів: префіксальним способом словотвору, суфіксальним, префіксально-суфіксальним, а також дієслівним способом деривації:

постфіксальним, суфіксально-постфіксальним, префіксально-суфіксально-постфіксальним. Службові афікси, що утворюють конотативне значення слова, – це конотеми. „Конотема – мовна (морфемна) реалізація конотата” [4, С. 19]. В. І. Говердовський, В. І. Безруков, В. М. Лейчик, В. М. Телія вважають, що конотативне значення може виникати сполученням словотвірних афіксів з похідною основою [4–7].

Виклад основного матеріалу. Префіксальний словотвір є продуктивним способом творення конотативно маркованих дієслів, у яких префікси конкретизують значення лексеми. Префікс виступає носієм часових, просторових, об’єктно-розподільних та інших значень або кількох з них [1, С. 192]. Деякі префіксальні конотеми сприяють не лише виникненню конотації, а й модифікують денотативне значення, наприклад, нейтральна основа **косити** із префіксами **під-, від-, за-** має різне денотативне та конотативне значення: **підкосити** – „змінити вартість товару”, „розмовне, негативна оцінка”, **відкосити** – денотативне значення „чогось уникнути”, конотативне – „жаргонне, фамільярно-зневажливе”; **закосити** – „когось наслідувати, копіювати, „розмовне, зневажливе”.

Префікс **за-** впливає на виникнення конотативних значень, які вказують на: 1) *початок дії*: **заворухитися** – „почати діяти, працювати”, **загорітися** – „почати цікавитися чимось”, **закувікати** – „почати незадоволено говорити щось”; 2) *негативний наслідок, результат дії*: **забембати** – „набриднути”, **забомбити** – „напосідати на кого-небудь, домагаючись чогось”, **забрити** – „дати якусь роботу, доручення”, **завалити** – „зірвати щось, певний процес, дію”; 3) *зміну денотата та формування нового конотативного значення дієслова*: **вантажити** – **завантажити** „з’їсти щось через силу”, **летіти** – **залетіти** „потрапити у в’язницю”; „потрапити в халепу, у скрутне становище”, **палити** – **запалити** „зацікавити”, **сіяти** – **засіяти** „давати хабарі”: „*Отже, щоб не переїсти, треба спочатку „завантажити” в себе білок? – Так. Після риби „паровозом” можуть піти різні салати – вінегрети, а наприкінці – десертні вина із тістечками* (УМ, 29.12.2010, 12); „*Залетіли*” в Нігерії. Український літак, який законно перевозив іноземну зброю, заарештували під час технічної посадки

(УМ, 19.06.2009, 2); *Загалом п'ятеро хлопців зі Східного Берліна „запалили” публіку на славу, особливо коли змусили гостей фесту співати всім стадіоном* (УМ, 29.08.2008, 13); *Касаційна скарга була щедро зрошена сльозами: як важко доводити очевидне, коли ти не „засіваєш” суддівські кабінети доларами* (СВ, 20.03.2009, 5).

Спостерігаємо продуктивність словотвірного типу з префіксальною конотемою **під-**, що здебільшого змінює денотат та позначає незакінчену дію: **підкосити, підсаджуватися, підсиджувати**: *Проте світова криза підкосила не стільки банківський сектор (який, вірте чи ні, але викарабкається й без державної допомоги), скільки простих громадян* (ВК, 20.01.2009, 6); *Тож виходить: як тільки збільшуються посіви і зростають обсяги виробництва – ціна „підсаджується”, відповідно економічна зацікавленість падає* (Д, 17.11.2009, 4); *Тим більш болючий, що Парнелл має хорошу репутацію, – і є наймолодшою зіркою Лейбористської партії. Британські оглядачі відразу ж висунули припущення, що Парнелл „підсиджує” Брауна, щоб зайняти його місце* (УМ, 06.06.2009, 6). Причому префікс **під-**, поєднуючись із нейтральними основами, може забарвлювати залежно від контексту дієслово як негативно, так і позитивно.

Цікавий словотворчий потенціал має префікс **про-**, який, з одного боку, може утворювати конотативне значення „досягти того, що названо твірною основою за будь-яких умов” (**продавлювати** – „лобіювати чийсь інтереси”, **промацувати** – „вивчати, досліджувати з обережністю”, **пропхати** – „долаючи перешкоди, давати чомусь рух” а з іншого – „зробити щось важливе легко, невимушено”, тобто протилежні значення (**пройтися** – „критикувати кого-небудь”, **прокручувати** – „вкладати кошти у якусь справу, щоб отримати прибуток”, **пропісочити** – „сварити, виховувати”: *Повернення Феміди Печерського району, в якому розташовані усі головні державні органи, у правове русло, звісно, занепокоїло можновладців, що звикли купувати чи „продавлювати” тут потрібні рішення* (УМ, 06.04.2007, 4); *Тему євроінтеграції, до речі, ще напередодні „промацував” міністр закордонних справ Борис Тарасюк...* (УМ, 13.07.2005, 2); *І це – всупереч волі Банкової, яка так схильна пропхати цей закон всіма*

методами (УМ, 25.03.2004, 3); В своєму інтерв'ю тижневику „Фокус” секретар Ради національної безпеки й оборони „**пройшлася**” не лише по Тимошенко, а й по Януковичу (СВ, 23.09.2008, 1); При цьому левова частка коштів – 15 млн. грн. – „**прокручується**” через Держтелерадіоінформ (УМ, 04.06.2008, 4); Також Кабмін „**пропісочив**” регіональних керівників, на території яких відбувається необґрунтований галоп цін (УМ, 10.02.2011, 4).

Отже, у мові засобів масової інформації початку ХХІ ст. функціонують загальноживані емоційно-оцінні дієслова, утворені префіксальним способом творення. Серед них найпродуктивнішими є префіксальні конотеми **за -**, **під -про -**, **ви -** та **по -**. Службові морфеми разом з кореневою морфемою можуть утворювати як новий денотат, так і новий конотат, або новий денотат і конотат.

У мові преси вживають невелику групу конотативних дієслів, утворених суфіксальним способом. Найпродуктивнішим є суфікс **-ува- (-юва-)**, який, приєднуючись до власне українських іменникових, рідше іншомовних основ, утворює фамільярні експресивні дієслова: **гарячка – гарячкувати** („проявляти збудження, нетерпіння”); **сусід – сусідувати** (у значенні „знаходитися поряд з чимось”), **газ – газувати** („швидко і багато працювати”), **цар – царювати** (у економіці фірми, які панують на світовому ринку), **дім – домовати** (неологізм „тимчасово не працювати, перебувати певний час вдома”), **зрада – зраджувати** („порушувати певні домовленості”), **штамп – штампувати** („робити щось за за зразком, неякісно”), **таксі - таксувати** („працювати водієм таксі”) та інші, пор.: Повторний дзвінок кореспондента „Вечірки” роздратував директора магазину не на жарт: «В мене купа справ, - **гарячкувала** вона, - а я цілий день займаюся однією клієнткою, яка до того ж нічого не купила (ВК, 10.10.2008, 7); У разі, якщо євро приживеться і стане **сусідувати** з долларом у співвідношенні 50:50, можна буде говорити про повне задоволення інтересів (ПіК, №11, 2003, 32); У п'ятницю парламент „**газував**” (СВ, 24.03.2009, 1); Чимало років тут **царювало** п'ять компаній: „Інтеррибторг”, „Норд-Ост”, „Скандинавія”, „Фрозен Фудс”, „Водний світ” (ПіК, №9, 2003, 31); „Ти все ще **домуєш?** Є робота” (СВ, 14.06.2005, 16); Якщо уряд і далі „**зраджуватиме**” вас,

обігрувати СДПУ(о) на її ж полі, користуючись послугами легіонерів з НУ, якою буде поведінка фракції? (ПіК, №3, 2003, 17); *Закони наші депутати вже не пишуть, а „штампують”, похваляючись кількістю та приймаючи нескінченні поправки до вже прийнятих раніше* (СВ, 24.03.2009, 1); *Ну, як так сталося, що я **такую?*** (ВК, 24.12.2008, 6).

Менш продуктивним є суфікс **-и-**, який вказує на дію, що відбувається постійно, безперервно, підсилює конотативні ознаки, закладені в основі: **іскрити, бісити, фуршетити, квасити, грішити**: *У Польщі в стосунках між президентом і прем'єр-міністром частенько „іскрить”* (Д, 11.10.2008, 8); *Мене це бісило* (УМ, 28.07.2005, 9); *... всі налітають на їдло й питво і забувають, яку ж таку подію **фуршетять*** (УМ, 17.10.2003, 3); *Зате звичним у стилі ВР стало групове блокування парламентської трибуни та крісла Голови ВР. Нерідко – навіть з бійками... Правда, як „квасять” один одного – закон мовчить* (СВ, 02.09.2008, 1); *... мовляв, Нестор Іванович постійно „зрішив” симпатією до прем'єра Юлії Тимошенко, чим викликав невдоволення керівництва партії* (Д, 11.10.2008, 4). Отже, конотативні суфікси надають дієслівним лексемам фамільярно-зневажливого забарвлення, яке властиве розмовному мовленню.

Конотативні дієслова, утворені префіксально-суфіксальним словотворенням, представлені невеликою кількістю. Виникли ці дієслова за такими словотвірними типами:

дієслова з префіксом **ви-** та суфіксом **-ува-**: **викачувати, вилизувати, висмоктувати**: *А ще ті підприємливі ділки, які під час голоду „викачували” золото з населення у спеціальних магазинах...* (УМ, 28.01.2009, 6); *Але якщо в одному випадку „...30-хвилинну промову кілька разів переривали оплесками”, то у другому – лідера **вилизували** у всіх можливих місцях* (ПіК, №13, 2003, 10); *Його компанії й фонди **висмоктували й висмоктують** ресурси з країн „третього світу”, перетворюючи їх на злиденні колонії США* (УМ, 26.03.2004, 3);

дієслова з префіксом **з-/с-, за-** та суфіксом **-ува-(-юва-)**: **зрежисерувати, списувати, запалювати, закоиувати, затрамбувати, запакувати, забалакувати**: *Цю виставу готував Леонід Верпаховський, його долю також „зрежисерував” тодішній*

режим, вписавши до „сценарію” 17 років заслання (УМ, 05.07.2005, 2); „**Списувати**” усе на „суто внутрішні проблеми” і те, що „не припиняється корупція у лавах міністерства”, за логікою не можна... (УМ, 29.08.2003, 3); Через кілька десятків років вони, певно, розчулено розповідатимуть своїм онукам як „**запалювали**” євробачення у Стамбулі (УМ, 26.03.2004, 14); Раніше „Скрябін” цілком свідомо, що називається, „**закошував**” під „Депеш-Мод” (УМ, 29.08.2003, 14); Глава уряду цілком має рацію: адже в багатьох квартирах між рамами щілини такі, що туди можна „**затрамбувати**” дві – три смужки поролону (УМ, 06.01.2006, 2); Копенгаген – місто красиве й архітектурно вишукане. Його хочеться повністю „**запакувати**” у пам’ять фотоапарата (УМ, 05.10.2007, 20); Адміністрація ВНЗ гарячково «**забалакувала**» публіку (УМ, 07.08.2007, 8).

дієслова з префіксами **про-, під-, об-, по-, при-, с-** та суфіксом **-и-**: **пропити** („втратити когось, щось через пристрасть до алкогольних напоїв”); **провалити** (у значенні „не виконати поставлене завдання”), **підмочити** („зіпсувати”), **обрости** („оточити себе чим-небудь”), **обезголовити** („зняти з керівної посади”), **помережити** („багато їздити, подорожувати”), **прилучити** („залучити до участі у чомусь”), **сплавити** („позбутися когось, що-небудь”), **запроторити** („розташувати там, де важко знайти”) та інші: У тому, що лишилися без домівки, вони винуватять спочатку міську владу, а потім уже самих себе: „**пропили**” сім’ю, роботу, квартиру (ВК, 12.11.2008, 6); Що ж, молоду жінку теж можна зрозуміти, „**провалила**” завдання начальства... (УМ, 30.07.2003, 4); Свою репутацію в очах земляків народні обранці **підмочили** звичкою жонглювати земельними ділянками міста зі спритністю циркових ілюзійоністів (УМ, 28.07.2005, 8); Найфаховіші астрологи, котрі легалізувалися у першій половині 90-х, давно вже „**обросли**” серйозною клієнтурою на кшталт бізнесменів і політиків... (ПіК, №10, 2003, 38); І лише після вердикту ВР відбувається останній крок на шляху до імпічменту: потрібно, щоб під скляним куполом ВР знайшлося не менше ніж 338 депутатів, готових „**обезголовити**” країну (Д, 19.03.2009, 4); Мабуть, у дитячих генах озвалися оті дороги – відрядження, якими **помережила** Україну за багато літ роботи в „Молоді України”,

„Демократичній Україні” Лариса Остролуцька... (ВК, 17.03.2004, 10); Під егідою боротьби з тероризмом США „прилучили” Афганістан і добираються до Іраку (ПіК, №6, 2003, 8); ...всі вони в один голос переконували затятий і заклятий суд: Анатолій Півень є батьком дітей, яких суддя Невмережицький „сплавив” за море-океани (СВ, 14.07.2005, 1); Тоді хтось дуже дотепний і **запроторив** рекламу прального порошку, мила та гігієнічних засобів у ті радіопостановки (ПіК, №9, 2003, 43).

Отже, дієслова, утворені префіксально-суфіксальним способом, означають завершену дію. При морфологічній зміні дієслова модифікуються і його значення – денотативні та конотативні.

Поряд із префіксальним, суфіксальним, префіксально-суфіксальним способом словотворення, які характерні для всіх самостійних частин мови, існують суто дієслівні способи: постфіксальний, суфіксально-постфіксальний, префіксально-суфіксально-постфіксальний.

Постфіксальні емоційно-оцінні дієслова широко представлені в газетно-журнальному мовленні. Утворюються такі дієслова за допомогою постфікса **-ся**, який здебільшого надає дієслову значення пасивного стану, як-от: **набрати – набратися, виставляти – виставлятися, шарахнути – шарахнутися, мусолити – мусолитися, хапати – хапатися, тулити – тулитися, попарити – попаритися, сіпати – сіпатися, теліпати – теліпатися, заткнути – заткнутися, бовтати – бовтатися**, наприклад: «**Давай пиво, бо я вчора набрався!**» - покрикує на продавця (Д, 20.01.2009, 6); **Адже людний дім «Армані» „виставлявся” на день пізніше** (УМ, 22.01.2005, 16); **Бо після заяв экс-кандидата про жорстоку опозицію, якої, мовляв, ще світ не бачив, недавні одностудії чомусь шарахнулися від нього у всі боки** (УМ, 01.03.2005, 4); **Питання побудови Високого замку в столиці Галичини, яке вже „мусолиться” кілька місяців, цього тижня особливо загострилося** (УМ, 14.07.2005, 2); **Сердешний Литвин тільки хапався за голову і запевняв, що „Верховна Рада буде працювати за будь-яких умов...”** (УМ, 07.07.2005, 4); **До цього часу нарада була змушена тулитися в будинку Мінмолодьспорту, що на Десятинній, 14...** (УМ, 21.07.2005, 2); **Попіарився на проблемах села і лідер**

комуністів Петро Симоненко: він знав, попереджав, але його не слухали (СВ, 13.03.2009, 1); Так і **сіпався** товстун, не спромігшись пролізти ні назад, ні вперед... (УМ, 05.07.2005, 16); Тоді я вийшов назовні, де з іншого боку **теліпалася** передня частина грабіжника... (УМ, 05.07.2005, 16); **Заткніться**, панове-олігархи, усілякі там кравчуки, януковичі, медведчуки, шуфричі, прокураторови та інші (СВ, 14.07.2005, 2); Проте чомусь найчастіше... над низьким поясом **бовтається** зо три кілограми, а то й більше, геть не привабливого сала! (УМ, 02.07.2005, 12); Крім того, є ще так звані „святкові піки”: з 21 грудня по 8 січня, коли люди **рвуться** святкувати католицьке Різдво та Новий рік, і травневі свята... (ПіК, №18, 2004, 20); До речі, Лів чекала дівчинку, бо на ультразвуковому обстеженні про стать майбутнього дитяти довідатися не вдалося – майбутнє немовля лежало боком і „шифрувалося” (УМ, 18.12.2004, 8); ЄС „**візьметься**” за сомалійських піратів (Д, 03.10.2008, 3).

Наведені приклади доводять, що постфіксальне словотворення дієслів широко представлене у мові преси. Продуктивний постфікс – **ся** містить денотативно-конотативну пейорацію і позначає негативну дію.

На сторінках мас-медіа функціонує чимало загальноновживаних дієслів, утворених префіксально–суфіксальним способом, які журналісти використовують з метою дати певну оцінку (переважно негативну) діяльності політичних діячів, явищу, факту, посилити виразність мовлення: **до-жити-ся, до-чекати-ся, роз-родити-ся, від-гукнути-ся, за-валити-ся, на-їли-ся, за-горіти-ся, по-терти-ся, о-голити-ся, по-бовтати-ся, на-качати-ся, на-малювати-ся, помалювати-ся, по-тягяти-ся, за-ворушити-ся** та інші, наприклад: *Добре, що поки коаліцію справно підтримують комуністи (дожилися рухівці?)* (Д, 17.12.2008, 1); *Потрібно було „дочекатися” вбивства польським правоохоронцем Сергія Кудрі на очах його вагітної дружини, щоб порушити табу...* (ПіК, №1, 2003, 16); *А вже через кілька днів, ...пан Янукович – чи то йому з новою владою не вдалося зустрітися, чи то рідні східноукраїнські стіни задали політичної нахабності – розродився на більш радикальний коментар...* (УМ, 15.02.2005, 1); *Спершу есдекам „відгукнулися” затримання*

бізнесмена Костянтина Григоришина... (ПіК, №2, 2002, 9); Натомість веселенький напис підбурює народ масово **завалитися** на диванчики... (УМ, 16.07.2005, 2); А вся річ утім, що люди наші, ще за радянських часів, доволі „**наїлися**” цієї саме партійщини... (Д, 14.03.2009, 8); Принаймні такою ідеєю **загорівся** міністр транспорту Євген Червоненко, перебуваючи з візитом у Китаї (УМ, 19.07.2005, 3); ...депутати скучили один за одним, депутатки скучили за депутатами, журналісти – за всіма одразу. Товариству хотілося **обнятися, потертися, торкнутися, принаймні взятися за руки**... (ПіК, №5, 2003, 12); Ніколи влада так **не оголюється**, постаючи у всій красі, як в устах ображеного „відставника” (ПіК, №8, 2003, 18-19); Поки його літак робив посадку, ми змушені були трохи „**побовтатися**” у повітрі (УМ, 06.03.2004, 2); ... „**накачатися**” інформацією, але й трошки повеселитися при цьому (ПіК, №3, 2003, 19); ...на трибуні, якою слугували східці до підніжжя пам'ятника, „**намалювалися**” Степан Хмара, Левко Лук'яненко (ПіК, №10, 2003, 12), (**намалювалися** у значенні „несподівано з'явитися”, використовують переважно у розмовному стилі); Суто хлоп'яче прагнення „**помалюватися**” перед одніми невідмінно дається взнаки (УМ, 25.06.2008, 8), (**помалюватися** у значенні „похизуватися”); Однак є підозра, що всім трьом достойникам прийдеться **потягатися** не стільки між собою, скільки з такою собі кандидаткою на ім'я Усама Бен Ладен (ПіК, №19, 2003, 19), (**потягатися** – „позмагатися” у виборчих „перегонах”); Після цього обласна влада ніби „**заворушилася**” (УМ, 26.07.2005, 8) (**заворушилася** - „почати діяти, працювати”).

Отже, префіксально-постфіксальний спосіб є досить продуктивним та частотним стосовно творення емоційно-оцінних дієслів.

Мова ЗМІ початку ХХІ ст. характеризується вживанням конотативних дієслів, утворених префіксально-суфіксально-постфіксальним способом. Конотативні дієслова виникли за такими продуктивними словотвірними типами:

дієслова з префіксом **від-** та суфіксом **-ува-**, постфіксом **-ся**, які означають „заперечувати те, що названо твірною основою”:

відхрещуватися, віднікуватися та інші: *Значно цікавіше відхрещувався Леонід Кравчук (ПіК, №2, 2002, 10); Але це виявилася найперша реакція фракції, через тиждень півтора вожаки отямились... і вже „віднікуватися” від цієї антипіскунівської акції (ПіК, №2, 2003, 10);*

дієслова з префіксом **при-**, суфіксами **-и-, -а-**, постфіксом **-ся**, які мають семантику „підлаштовуватися під когось, щось”: **присусідитися, примазуватися**: *Ще за рік до них присусідився Михайло Жванецький із своїм легендарним портфелем, який начебто приносить успіх сатирикам-початківцям (УМ, 01.04.2005, 2); Цікаво, що симпатики прогресивних соціалістів на мітингу закликали „регіональних прихильників Януковича не примазуватися до Вітренко”... (УМ, 15.01.2005, 4);*

дієслова з префіксом **до-**, суфіксом **-ува-, -юва-**, постфіксом **-ся**, для яких характерне словотвірне значення „завершити те, що названо твірною основою і отримати наслідки”: **дотанцюватися, докеруватися** тощо: *Руслан і Олена дотанцюються до ще однієї медалі? (УМ, 25.03.2004, 14); У Чилі впродовж кількох років демократичні сили ... докерувалися до того, що країну захлесли різні економічні труднощі ... (Д, 25.12.2008, 4);*

префікс **роз-**, суфікс **-а-**, постфікс **-ся**, що мають словотвірну семантику „завершити дію, названу твірною основою”: **розперезатися, розриватися** та інші: *Ісламісти розперезалися: 12 осіб було убито і семеро поранено групою збройних людей... (ПіК, №8, 2003, 3); Протягом інтерв'ю у Богдана Бенюка „розривався” мобільний телефон (ВК. – 27.01.2009, 10);*

префікс **о-**, суфікс **-и-**, постфікс **-ся** із значенням „набути ознак того, що названо твірною основою”: **отаборитися, отямитися, ополчитися** тощо: *На „хлібному” місці „отаборився” сивий музикант – створює романтичний настрій грою почергово на саксофоні й флейті (УМ, 30.06.2005, 12); Хоча їхні бабусі з дідусями до останнього сподівалися, що діти отямляться і стануть на рушник „по-людськи” (УМ, 27.10.2009, 3); Ці ж фанатки жваво обмінювалися думками про те, „які ж падлюки всі ті мужики, що*

ополчилися проти нашої Юлечки, розумниці і красунечки (УМ, 27.10.2009, 4).

Наведені приклади свідчать, що в мові мас-медіа використовують конотативні дієслова, утворені префіксально-суфіксально-постфіксальним способом.

Висновки. Мові ЗМІ початку ХХІ ст. властиві яскравість, експресивність, динамічність, тому широко використовують емоційно-оцінні лексеми. Прагнення індивідуалізувати стиль, бажання бути завжди яскравим і виразним, намагання посилити дієвість і впливовість публікацій зумовлюють пошуки нових експресивних засобів. Мовці активно використовують конотативно марковану лексику, яка забезпечує експресивність мови мас-медіа. Такими є дієслова з конотативними значеннями.

Конотативне значення залежить від прагматичної інтенції мовця і пов'язане з наміром висловити емоційно-оцінне ставлення до дійсності. Прагматична функція конотативно забарвлених дієслів послаблює номінативну, оскільки мета емоційно-оцінних дієслівних лексем – повідомити про ставлення мовця до дії. Під конотацією розуміємо частину лексичного значення, що містить інформацію про властивості й ознаки об'єкта.

Дослідження різних способів виникнення конотативного значення дає підстави вважати продуктивним словотворення за допомогою різних конотем. Визначено, що носієм конотативного значення є здебільшого основа слова, але й афікси як модифікатори значення створюють емоційну виразність лексем. Складні взаємовідношення морфем – службової та основної – призводять до появи конотації. Афікси, які утворюють конотативне значення слова – це конотеми. Службові афікси можуть упливати не лише на появу конотації, а й на зміну денотації. Різні конотеми в одній лексемі можуть утворювати різноманітні конотативні значення.

Для емоційно-оцінних дієслів, які функціонують у мові засобів масової інформації початку ХХІ ст., домінантними є такі способи словотворення: префіксальний, постфіксальний та префіксально-постфіксальний. Менш продуктивними є префіксально-суфіксально-постфіксальний, префіксально-суфіксальний словотвір дієслів, а

малопродуктивним способом стосовно творення конотативних дієслів є суфіксальний словотвір.

Список використаних джерел:

1. Стишов О. А. Українська лексика кінця ХХ століття : (на матеріалі мови засобів масової інформації). К. : Вид-во Київ. нац. лінгвістич. ун-ту, 2003. 388 с.
2. Чабаненко В. А. Стилїстика експресивних засобів української мови : монографія. Запоріжжя : Вид-во Запоріж. держ. ун-ту, 2002. 350 с.
3. Нешко С. І. Афїксальне вираження конотації в англійській мові. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук. Спеціальність 10.02.04 – германські мови. Харків, 2002. 192 с.
4. Говердовский В. И. Коннотемная структура слова. Харьков : Изда-во при Харьковском ун-те «Вища школа», 1989. 95 с.
5. Безруков В. И. Значение слова как выражение единства чувственного и рационального. Некоторые вопросы лексикологии и грамматики. Тюмень: Тюменский гос. Пед. ин-т, 1960. С. 29 – 58.
6. Лейчик В. М. Люди и слова. М. : Наука, 1982. 176 с.
7. Телия В. Н. Коннотативный аспект семантики номинативных единиц. М. : Наука, 1986. 140 с.